

Nr 1498

av herr Ernulf m. fl.

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 21 med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken, m. m.

För närvarande föreskrivs att högsta domstolens ordförande förordnas för hela sin återstående tjänstetid. Denna bestämmelse tillkom efter initiativ av riksdagen sedan regeringen föreslagit att förordnandet skulle kunna gälla för viss tid. I utlåtandet 1946:43 anförde första lagutskottet bl. a. följande synpunkter till vilka riksdagen anslöt sig:

Det är uppenbarligen av vikt att ordföranden i högsta domstolen kommer att intaga en ledande och självständig ställning såväl inåt som utåt. Med hänsyn härtill synes böra föreskrivas att ordföranden utses för sin tjänstetid såsom ledamot av domstolen. Genom en sådan anordning blir ordförandens ledande ställning inom domstolen mera markerad och understrykes att valet av ordförande måste ske med största omsorg. Då ordförandeposten i högsta domstolen måste anses utgöra en av de betydelsefullaste chefsposterna i riket måste, såsom redan antytts, avgörande vikt fästas vid vederbörandes chefsegenskaper. Det föreslagna stadgandet utgör icke hinder för ordföranden att begära entledigande från ordförandeskapet med bibehållande av befattningen såsom ledamot av domstolen.

Vad utskottet anført till motivering av det föreslagna stadgandet att ordföranden i högsta domstolen bör utses för sin tjänstetid och om innebörden därav äger enligt utskottets mening motsvarande tillämpning i fråga om de särskilda avdelningsordförandena.

Riksdagens ställningstagande 1946 är enligt vår uppfattning fortfarande sakligt berättigat. Vi kan sålunda inte instämma i Kungl. Maj:ts förslag att ingen föreskrift skall upptas om för vilken tid HD:s ordförande och avdelningsordförandena förordnas. Följden av detta förslag blir, som lagrådet påpekar, att förordnande skulle kunna meddelas tills vidare. Lagrådet anför vidare: "Den ledande och självständiga ställning både inåt och utåt, som av riksdagen avsetts, skulle emellertid onekligen rubbas med en ordning som innebär att ordföranden skulle mot sin vilja av Kungl. Maj:t kunna entledigas från uppdraget som ordförande. Skulle det remitterade förslaget genomföras blir ordförandena i de båda högsta instanserna, HD och regeringsrätten, de enda chefsdomare i landet, vilkas chefsställning inte är fastlagd för tjänstetiden. Lagrådet ifrågasätter lämpligheten härav ur allmän synpunkt."

Lagrådet anser det mot denna bakgrund naturligtast att den på riksdagens initiativ tillkomna lagbestämmelsen för HD:s ordförande bibehålles och att en motsvarande bestämmelse vid lämpligt tillfälle införes i lagen om allmänna förvaltningsdomstolar.

Vi delar lagrådets uppfattning i dessa avseenden och föreslår den

ändringen i det nu föreliggande förslaget, att HD:s ordförande liksom annan ordförande på avdelning i HD skall förordnas för sin återstående tjänstetid. För detta talar inte minst den grundläggande principen om domstolarnas självständighet.

Under hänvisning till det anförda hemställer vi

att riksdagen vid behandlingen av propositionen 1972:21 beslutar om följande ändringar i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag till Lag om ändring i rättegångsbalken:

Kungl. Maj:ts förslag

Motionens förslag

3 KAP.

4 §

Högsta domstolen utgöres av högst tjugotvå justitieråd. Konungen förordar ett av justitieråden att vara domstolens ordförande.

Högsta domstolen skall vara delad i två eller flera avdelningar. Avdelningarna är lika behöriga att upptaga mål, som högsta domstolen handlägger.

Högsta domstolens ordförande är tillika ordförande på en avdelning. Ordförande på annan avdelning är det justitieråd som Konungen förordnar.

Justitieråden indelas till tjänstgöring på avdelningarna för viss tidsperiod enligt grunder som högsta domstolen beslutar.

Högsta domstolen utgöres av högst tjugotvå justitieråd. Konungen utser en av högsta domstolens ledamöter att för sin tjänstetid vara högsta domstolens ordförande.

Högsta domstolen skall vara delad i två eller flera avdelningar. Avdelningarna äro lika behöriga att upptaga mål, som högsta domstolen handlägger.

Högsta domstolens ordförande är tillika ordförande på en avdelning. Ordförande på annan avdelning utses likaledes bland högsta domstolens ledamöter av Konungen för ledamotens tjänstetid.

Justitieråden indelas till tjänstgöring på avdelningarna för viss tidsperiod enligt grunder som högsta domstolen beslutar.

Stockholm den 14 mars 1972

GUDMUND ERNULF (fp)

HANS PETERSSON (fp)
i Röstånga

BRITTA BERGSTRÖM (fp)

OLLE WESTBERG (fp)
i Ljusdal

DANIEL WIKLUND (fp)
i Stockholm

MARTIN HENMARK (fp)